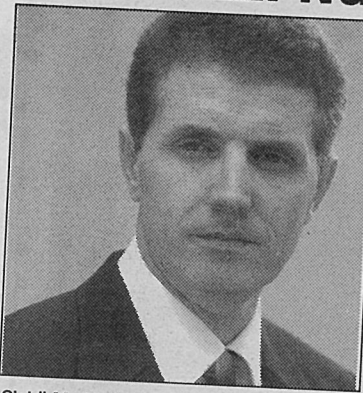

POEZI NGA LIBRI I FREDERICK TURNER-it: "Në Shpellën e Platonit"

Gjekë Marinaj

SHKURTIMISHT:

Frederick Turner u lind në Northamptonshire, Angli, në vitin 1943. Pasi kaloi disa vite në Amerikën Qendrore, ku prinderit e tij Viktor W. dhe Edith L. B. Turner po bënin kërkime shkencore, Turner u edukua në Universitetin e Oxford-it (1962-1967), ku fitoi gradët B.A., M.A., and B.Litt. (një gradë ekuivalente me Ph.D.) në gjuhën dhe letërsinë angleze. Turner u natyralizua si qytetar amerikan në 1997. Ai është Profesori Themelues i Arteve dhe Humanitetit në Universitetin e Teksasit, në Dallas, por që ka mbajtur pozita akademike në Universitetin e Kalifornisë në Santa Barbara, Kenyon College, dhe në Universitetin Exeter në Angli. Nga viti 1978-82 ka qenë redaktori i revistës The Kenyon Review. Turner është i martuar që nga viti 1966 me Mei Lin Turner (redaktore periodikes letrare nëe Chang) dhe ka dy djem. Ka botuar këto libra:

Shakespeare and the Nature of Time (Oxford, Clarendon Press, 1971: criticism); Between Two Lives (Wesleyan University Press, 1972: poetry); Shakespeare's Romeo and Juliet (London University Press, 1974: edition with notes and introduction); Counter-Terra (Christopher's Books, 1978: poetry); A Double Shadow (Putnam's/Berkley, 1978: a science fiction novel); The Return (Countryman Press, 1979: poetry); The Garden (Ptyx Press, 1985: poetry); The New World (Princeton University Press, 1985: an epic poem); Natural Classicism: Essays on Literature and Science (Paragon House, 1985) (Reprinted in paperback by University Press of Virginia, 1992); Genesis (Saybrook Publishing Co./Norton, 1988: an epic poem); Rebirth of Value: Meditations on Beauty, Ecology, Religion and Education (State University of New York Press, 1991); Tempest, Flute, and Oz: Essays on the Future (Persea Books, 1992); Beauty: The Value of Values (University Press of Virginia, 1992); April Wind (University Press of Virginia, 1992; poetry); Foamy Sky: The Major Poems of Miklós Radnóti (with Zsuzsanna Ozsváth; Princeton University Press, Lockert Series, 1992: translations from the Hungarian); The Culture of Hope: A New Birth of the Classical Spirit (The Free Press, 1995); The Ballad of the Good Cowboy (The Maverick Press, 1997); Biopoetics: Evolutionary Explorations in the Arts (Paragon House Press, 1999: edited volume of essays by various hands, with Brett Cooke); Hadean Eclogues (Story Line Press, 1999: poetry); Shakespeare's Twenty-first Century Economics: The Morality of Love and Money (Oxford University Press, 1999); The Iron-blue Vault: Selected Poems by Attila József (Bloodaxe Books, 1999: translations, with Zsuzsanna Ozsváth); On the Field of Life, on the Battlefield of Truth (Pivot Press, 2004: poetry); and Paradise: Selected Poems, 1990-2003 (David Robert Books, 2004: poetry).

TE QAFA E PRAUTËS, MAINE

Kush i stolisi këta gurë të bluar imët vetëm kështu?
Kush u dha jetë me kaq qejf boronicave?
Kush ia ndaloi rritjen pishës, kush e ndezi ashtu
Çiltërsinë kaq vajzërore të trëndafilave?

Rrëshirës së shlyer, virgjërisë së luleve të freskëta,
Guralecëve të lumit që kërcasin si ksilofon,
Manushaqeve të shkruara me vijoska të qelqta,
Shtat-lartësinë e padëshiruar kush ua ndalon?

Kush ia jep gjelbërimin brilant epërsinë
Valëvitjen degëve, si fletë të hapura ftese,
Që pas pak tjetërsohen në një ëmbëlsirë
Dhe kthehen shijshëm në një tortë martesë—

Që e lyen gjithësinë me një shkëlqim blu?
Gjithë at' mahi e keni bërë ju. Ju, të gjithë ju.

A MUND TË JETË

A ka mundësi të jetë
Ky oborr i gjelbër në periferi,
Hapur bri një peme,
Qëndisur me veshull—
Trina e një pëllëmbë prej hardhie;
Ku pëllumbat ngrejnë folenë,
Ku Uisteria dhe Jesemia—
Alfabeti i parajsës të jenë?
E çfarë nëse unë,
Pas kaq vite përpjekesh kote,
Ky Odise, luftëtari i gjërave bajate,
Në të folurën më të thellë të botës,
Pas të gjitha sorollatjeve,
T'i tregoj botës se gati besova,
Duke kërkuar shenjat e botës në ato që njihja,
Këtu ku të mashtron vet koha,
Përgjigjen nën këmbë e kisha dhe s'e shihja.
E çfarë nëse ky oborr ka një të fshehtë,
Që asnjë nga ne zbuluesit
Kurrë s'do të donim ta mësonim?
E çfarë nëse pema
Të jetë aq kulpëruar
Sa ato që do jenë dhe ato që kurrë nuk do jenë
Të mund të kenë hapësirën e tyre të rritjes?
Çerdhet e dallëndysheve,
Në këtë oborr tashme tekankjak,
Mund të jenë të vetmet shenja që do kemi
Për madhësinë e parajsës se gjelbër në arkipelag.

HAIK PANTEIST

Flas me macen time
Teksa sytë e saj blu ma skanojnë fytyrën.
Mendimet e kujt jeni ne, atëherë?

MBRËMJE PRANVERORE

Përmbi retë pudër fëmije
Qielli shndrit porcelan blu.
Yjet, plot epshe djalërie,
Shtyjne retë me bërryla tej tehu.

Kjo është përpjekja e tyre e parë,
Që ata rendin pas mundësisë;
Ky është muzgu i krijimtarisë
Kjo është koha e vetë perëndive.

STËRVITJE NË KARATË: NATË VERE NË PARKUN "KROULY"

Është kaq e ëmbël, kaq e pazëshme, kjo fuqi e rinuar.
Rrjedhë me vrull përmes gjymtyrëve dhe gjoksit
Sa një shamatë e llahtarshme më mbanë të padësh-përuar.

Frymëmarrja është e lehtë, këmbët janë të ngulura;
Çdo hap në barin e errët ndjekë një harkim;
Çdo goditje dhe mbrojtje bie në pikat e duhura.

Dhe tani një hënë e re antike ngjitet ngadalë,
Më lart se çatitë e largëta, ndriçuese gjer thellë në gjak,
Athua se vet grushti i zotit ngjitet i rëndë dhe i artë.

ODE ATYRE QË I DUAN TË TJERËT

Ju kapa letrash në dosje të brishta
Jeni të gjitha të denja në vetvete.
Vesh-qene, të ndotura nga vaji i gishtave,
Ëndërroni këtu në raftet plot heshtje.

Tensioni në molekulat tuaja diçka tjerë
I detyruar nga shanset kote të botes
Shtynë përpara kundra trashamanëve të tjerë
Tërhequr poshtë nga pislëqet e trasha të tokës.

Ndonëse nga bukuria s'jeni gjigante
Ju jeni nga gjerat që mbijetojnë kohën
Ne morëm kafkën e drunjte dhe elegante
Dhe si drithë e bluam imët në një mokër,

Dhe akoma shpirtrat tek rafti i mbani në zi
Të shtypur dhe të rishkruar plot mund,
Askush nuk ka guxuar, veç kjo poezi,
Të thoshte se ai që i dashuri juaj gjer në fund.

STUHIA E AKULLT

Në puhinë e akullt të gjitha tingëllimat dhe gjëmat
E heshtjes. Toka është e bardhë, qielli i errët.
Tkurret,
Degëzimi mjegullor që valëzon me delikatesë
pemët.
Plot rënkime ulen dhe përqafojnë dheun pishat dhe shkurret.
Kjo është toka komode e vdekjes. Çdo vezullim
Një koral i kulluar, pjesë e një guri të çaraveshur,
Në nivelin e lartësisë së shpatullave, nga nxitimi
Një lule në të çelur i ngjanë një mëngë të përveshur.
Korja e tharë është një dauille në pëshpërimë
Teksa bryma elektrike tjetërsohet në një rrëshqitës,
Dhe trungjet e pemëve vizatohen ashpër me thëngjij
Të bëhen shtyllëza lidhëse të skeqeve së ngricës.
A mund të mbetet kaq i çuditshëm fundi e botës—
Zhurmë e heshtur, bardhësi e nxirë, pezullim në lëvizje, dhimbje
E kthyer në lumturi?

NGRICË

Më në fund, sot, është gjithëcka kristalore.
Një impuls i vjetruar tek një urdhër kozmik,
Pastaj janë gjallesat ose patelina
E ka kapur gjithë rritjen dhe e mbanë atë në kufi
Mes të ardhmes dhe të kaluarës. Një shkëlqim
I kthjellët pezullimi, i thjeshtë, i saktë,
Fluturon tek syri i pikturuar nga pisha e akullt,
Çdo detaj një skeç i saktë i gjithësisë.
Ky është varrimi i urdhrit, ose faltorja e tij.
Jetë e acarët në një esencë, në një shenjë.

PADURIMI I FEMRËS

Ajo:
Mendova se do shkeputeshe nga këto soj gjërash;
Kështu më duhet të duroj një të dashur.
Jam gruaja yte. Mbaj unazën e martesës me ty.
Nuk jam një hënë, një perlë, një manushaqe.

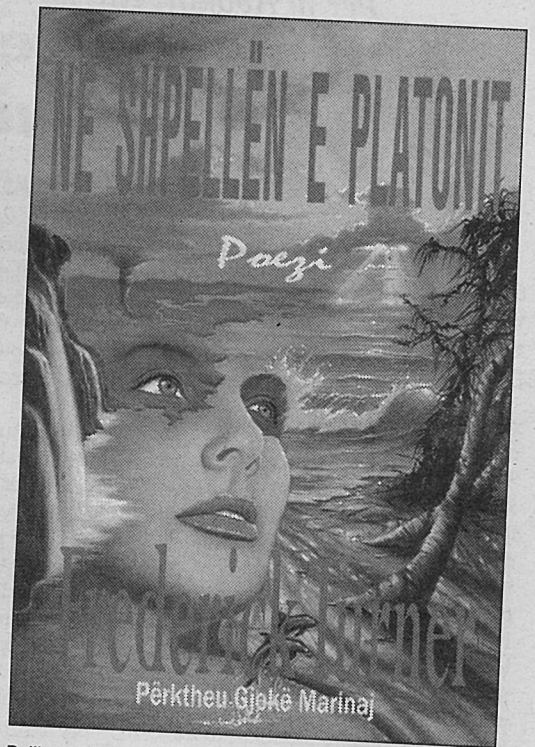
Ai:
Por unë mund të shoh në anën tjetër,
Xhevahiret e kuqe si gjak fshehur në minierë,
Një mijë puplat që shushurijnë në vesë,
Të mosnjohjet e shenjterisë së vetes.

Ajo:
Burimet e tua të vjetra gjithmonë kështu flasin.
Duhet të jesh mirënjohës. Unë dhashë mjaft
Të jetoj me ty. Por Xhuliet nuk jam.

Ai:
Poeti mund t'i shohin xhevahiret në krahët e tu,
Dhe natyrën me çfarë mrekullie kemi të bëjmë:
Ç'të bej nëse bukuria jote këndon?

ME GRUPIN E TEORICIENËVE NË SANTI- AGO DE COMPOSTELA

Sot e zgjodha misterin e kohës.
Por nuk qesh unë ai që e zgjodhi atë. Qe ai
Turisti i shkëlqyer i barokës sublime?
Jo. Në mos qe katoliku në Faltore?

Ballina e librit

Më pak se aq, madje, më pak se ai pikniku
Dehës prej vere nën qiejt Galician
Apo ai profesori vendas amerikan
Duke goditur topin me teoricienët?

Atëherë kush qe ai që e zgjodhi atë? Aty rrija;
I ngathëti i parë, i kujtuari i paradigmes,
I pirrë tek e dyta, e treta mbas asaj,

The tani argumenti i brendshëm i kohës
Fillon në vetvete, në mua, të deklarojnë huqet,—
Unë, ndërkohë, tashmë i pavetëdijshëm për krimin.

NË KAFENË FILMI

Lisbonë

Qiejt Magrittë dhe pema e mesnatës herët në muzg;
Diçka sigurisht po ndodh këtu.
Është gjithëcka e mrekullueshme. S'ka pasur kohë të
mjaftueshme

Që gjithëcka të shtyhet te ekzistenca.
Duhet të jetë tërhequr njëkohësisht. Unë ulëm
Në këtë teh të kësaj mrekullie, Lisbonë,
Me këshjellat e saj dhe barokët;
Dhe si prej një pemë uji të pa sterilizuar,
Mund të vinte gjithëcka?—
Këta Francezë të zemëruar?
Muri rozë me dritaret e veta,
Të ndriçuar në verë—ar blu gjer përbuzë qiellit?
Studentët në shesh
Duke vështruar njëri-tjetrin?
Pas një darke të mirë
Nganjëherë një shkumë e çuditshme
E tërhequr nga një rrëshirë, me shije rakie dhe kafe-
je,
Dhe papajave, një mukozë engjëllore
Që duhet të jetë nektar i pahijshëm
Të cilin zotët e vjetër pëlqenin të pinin.

NË AKUARELET E VILËS SË MIS- TEREVE, POMPEI

Kemi harruar se sa të ashpër zotët
Mund të jenë. Mizoria të jesh vajzë:
Si mund të jetë i droguar me mashtrime një njeri
racional
Kaq bindëse, e zënë në sorollatjen e tij
Kimike, lotët e saj të dala jashtë si plagë
Të ënjtura me qelb, megjithatë ajo ka shëndet per-
fekt—
Zoti e reh atë; si gjithmonë femërisë
Të joshur nga etja e saj për gjak të vjedhur,
Sepse dhimbja është aq qmendurake sa
Ajo është në dashuri me atë mizori të ftohtë
Dhe kundra kësaj të kuqeje të Pompeut duhet të
jetë
Shtyrë në sakrificë të papërballueshme
Kur asaj i duhet të japë kupën e gjakut të Krishtit
Të ushqejë metamorfoza e errëta, si ju.